

شهریار افسونگر حیدرآبا

شهریار که شعر و ادبیات را از سال 1307 بطور جدی و حرفه ای آغاز کرده بود، در سال 1331 برای اولین بار بطور جدی ادبیات روستایی و فولکلور را با "منظومه حیدرآبایه سلام" وارد ادبیات ترکی کرد که شهرتی جهانی یافت.

شهریار که شعر و ادبیات را از سال 1307 بطور جدی و حرفه ای آغاز کرده بود، در سال 1331 برای اولین بار بطور جدی ادبیات روستایی و فولکلور را با "منظومه حیدرآبایه سلام" وارد ادبیات ترکی کرد که شهرتی جهانی یافت. به گزارش مهر، روز بیست و هفتم شهریور، روز درگذشت محمد حسین بهجت تبریزی ملقب به شهریار، شاعر معاصر آذربایجانی از سال 1381 به عنوان روز شعر و ادب فارسی نامگذاری شده است. محمد حسین بهجت تبریزی که به حق او را شهریار شعر و سخن نامیده اند، شاخص ترین شاعر ایرانی دوره معاصر است و این امر از مهمترین دلایلی است که روز وفات این شاعر بزرگ به عنوان "روز ملی شعر و ادب فارسی" نام گذاری شده است. محمدحسین بهجت تبریزی که در سال 1285 در تبریز متولد شد ایام کودکی اش با جنبش آزادی خواهان مشروطه به رهبری ستارخان و باقرخان همراه بود. وی بدلیل شرایط اجتماعی و امنیتی این دوران چند سالی را در روستای خشکناپ در دامنه های کوه حیدرآبا گذراند و از همین دوران با الهام از طبیعت بکر و زیبایی آذربایجان توانایی و استعداد بی نظیر خود در ادبیات را ظاهر ساخت. این شاعر تبریزی که پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی در دارالفنون وارد مدرسه طب شده بود، در حالیکه پس از پنج سال تحصیل و یک سال قبل از فارغ التحصیلی بدون اخذ مدرک دکتری، تهران و دانشکده را ترک گفت در خراسان وارد خدمت دولتی گردید تا بسوی سرنوشت والای خود و رسالتی که برعهده داشت پیش برود.

شهریار افسونگر حیدرآبا

شهریار که شعر و ادبیات را از سال 1307 بطور جدی و حرفه ای آغاز کرده بود، در سال 1331 برای اولین بار بطور جدی ادبیات روستایی و فولکلور را با "منظومه حیدرآبایه سلام" وارد ادبیات ترکی کرد که شهرتی جهانی یافت. جواد کریم نژاد، کارشناس شعر و موسیقی درباره این منظومه می گوید: شهریار با منظومه حیدرآبا بود که در میان عموم مردم شهریار شعر و ادب ایران شد. اگر این منظومه از دیوان آثار ترکی او حذف شود محمد حسین بهجت تبریزی شاعری ساده و همپای دیگر شاعران معاصر کشور خواهد بود کمااینکه از تابلوهای زیبایی چون "هذیان دل"، "دو مرغ بهشتی"، "افسانه شب" و... از جمله آثار فارسی ایشان نمی توان صرف نظر کرد. منظومه "حیدرآبا" از زیباترین اشعار شهریار است. حیدرآبا نام کوهی است در زادگاه او؛ شهریار در منظومه حیدرآبا زندگی در روستا را بقدری زیبا توصیف می کند که مضمون اغلب بندهای آن شایسته ترسیم و نقاشی است. منظومه "حیدرآبایه سلام" در سال 1331-1332 منتشر شد و از لحظه نشر مورد استقبال عموم مردم قرار گرفت. این منظومه از جمله بهترین آثار ادبی در زبان ترکی آذری است که تاکنون به 85 زبان دنیا ترجمه شده است. ابوالفضل علیمحمدی محقق و مدرس ادبیات در مقایسه منظومه حیدرآبا با دیگر اشعار شهریار می گوید: اشعار شهریار همه مشهورند اما دلیل شاهکار بودن منظومه حیدرآبا استفاده از زبان مردمی و فولکلور منطقه است که تصویر واقعی ارائه شده در این شعر نه تنها روستای خشکناپ بلکه نمایی از تمامی روستاهای ایران است. علیمحمدی ادامه می دهد: دلیل اینکه دیگر اشعار وی چنین فراگیر نبوده این است که اغلب اشعارش در سطح بالایی بوده اند، زبان ادیبانه ای داشته اند اما حیدرآبا به جهت زبان عامیانه، نحوه بیان و مفاهیم محتوایی و تصویرسازی زیبا تمام قلوب را تسخیر کرده است و شهریار خود نیز به این مسئله واقف بوده که می گوید: "تو به شمشیر قلم در همه آفاق به خدا که دلی نیست که تسخیر نکردی"

شهریار، شاعر همه اقشار

عبدالله حمیدی باقری نویسنده و استاد دانشگاه ویژگی بارز شعر شهریار را زبان عام و امروزی او دانسته و می گوید: شعر آرگو (روستایی) شهریار به گونه ای است که عوام را خوش آید و خواص آنرا تأیید کنند. هر خواننده ای آینه ای از خود را در این اشعار می بیند.

وی می افزاید: شهریار را شاعری متفاوت و منحصر به فرد دانسته و علت آن را در عوامل مختلف جستجو کرده و می گوید: غزل فرم آرمانی شعر پارسی بوده که شهریار به حق غزلیات بی نظیری گفته که مورد استقبال خاص و عام قرار گرفته است. جواد کریم نژاد نیز ورود واژگان جدید چون "هاون" و "سوزن" و... که تا این زمان به غزل راه نیافته، از برجستگی های اشعار شهریار است.

این نویسنده "فرهنگ واژگان موسیقی دیوان شهریار" دلیل نامگذاری روز بزرگداشت شهریار به نام شعر و ادب فارسی را دو زبانه بودن شعر شهریار عنوان کرده و ادامه می دهد: دلیل دیگر عمومیت شعر شهریار است که بین عوام و خواص گிரایی دارد، خوانندگان و آواز خوانان بسیاری از اشعار وی استفاده کرده اند که "بی همزبان" در دستگاه شور با آواز محمودی خوانساری، "شب زنده دار" در آواز

دشتی با صدای استاد شجریان، "حالا چرا" در بیات اصفهان و با آواز زنده یاد استاد بنان از این جمله اند. استاد علیمحمدی نیز در این زمینه می گوید: به جهت اینکه بعد از مشروطیت شهریار تنها شاعری است که شعرهایش جنبه ملی یافته، مخاطب شعر شهریار در روستا، دانشگاه، مسجد، در کوچه بازار، کسی که سواد خواندن و نوشتن ندارد، شاعر و کارشناس ادبی همه و همه شیفته و مخاطب شعر شهریارند. این انتصاب و این نامگذاری بجا و شایسته بوده است.

شهریار، شاعر چند بعدی

جواد کریم نژاد کارشناس شعر و موسیقی تصریح می کند: شهریار شاعر چند وجهی و چند بعدی است، اگر فردوسی شاعر حماسه سراسر است و حافظ شاعر غزلسرا و عرفانی، اشعار شهریار از بعد عرفانی و فولکلور روستایی و عاشقانه و مذهبی و ... بسیار غنی بوده و قابل درک برای عموم است.

ابوالفضل علیمحمدی نویسنده کتاب "حافظ به روایت شهریار" در بیان زیبایی شناسی شعر شهریار می گوید: زیبایی شعر در درجه اول برمی گردد به اینکه چقدر واقعی است و اینکه چقدر از صنایع ادبی به جا استفاده شده است، در شعر شهریار استفاده از کلمات و تعبیرات بکر و بدیع بسیار به چشم می خورد و در عین حال صورخیال از ویژگیهای بارز شعر شهریار است.

این شهریارشناس همچنین اضافه می کند: شهریار تنها شاعر دو زبانه شاهکار آفرین ایران است. البته شاعرانی بوده اند که به زبان عربی و فارسی شعر گفته اند اما تنها در یکی از این زبانها شاهکار آفریده اند؛ ولی شهریار به هر دو زبان شاهکار آفرین بوده است، که از شاهکارهای وی به زبان ترکی "حیدربابایه سلام" و در زبان فارسی نیز "هذیان دل" و "علی ای همای رحمت" را می توان نام برد. عبدالله حمیدی باقری توانایی شهریار را در سرودن اشعار طنز از دیگر ویژگی های منحصر بفرد بودن او دانسته و ادامه می دهد: توانایی خاص این شاعر در گفتن شعر نو، مثنوی و شعر طنز ستودنی است. وی در هر زمینه ای که قدم می گذاشت آن را به غایت زیبا ارائه می داد. در طی آشنایی اش با نیما یوشیج و هوشنگ ابتهاج و فریدون مشیری وارد شعر نو شد و شعر نو گفت؛ همچون مولوی در گفتن مثنوی مهارت داشت که می توان به مثنوی "تخت جمشید"، "مولوی در خانقاه"، "شب و علی" و "راز نیاز" اشاره کرد.

شهریار نوازنده شعر و موسیقی

جواد کریم نژاد، کارشناس شعر و موسیقی می گوید: از مواردی که شعر شهریار را در بین شعرای دیگر ممتاز می سازد همراهی موسیقی با شعر اوست چراکه بدون شک آشنایی استاد با موسیقی در اشعارش تاثیر فراوان داشته است.

به گفته وی، شهریار دستی به ساز و آواز داشت و به ردیف موسیقی ایرانی و دستگاه ها و گوشه های آن تسلط کامل یافته بود بطوریکه گاهی غزلی را ساز می کند که سرتاسر مملو از واژه ها و ریزکاریهای موسیقایی است و آوردن این همه اصطلاحات موسیقی تنها کار شاعری موسیقان است.

این نویسنده "فرهنگ واژگان موسیقی دیوان شهریار" می گوید: استاد شهریار، شعر و موسیقی را که بهترین محرک عواطف و احساسات بشری است و به عنوان ملموس ترین و مهمترین ابزار برای بیان احساسات است با هم دارد و صدای ساز و آواز و طنین موسیقی و گلبانگ روح لطیفش از اشعارش به گوش می رسد، همین شیفتگی و تسلط شهریار به موسیقی ایرانی، باعث شده که او در مجموعه فضا سازی شعر و موسیقی و ادعای کلام بسیار موفق عمل کند.

وی به سخنی از مرحوم استاد صبا درباره تسلط شهریار به موسیقی اشاره کرده و یادآور می شود: مرحوم استاد صبا می گویند: "زمانی که شهریار انگشت به سه تار نزدیک می کند تمام اعضای وجودم می لرزد و ناله از درونم برمی خیزد."

شهریار پس از 83 سال زندگی در 27 شهریور 1367 وفات یافت و پیکر او در مقبره الشعرای تبریز به خاک سپرده شد.

بیست و هفتم شهریور ماه سالروز خاموشی شهریار شعر ایران؛ با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی "روز ملی شعر و ادب فارسی" نامیده شده است. همچنان که دلیل نامگذاری این روز بر اکثر اهالی هنر و فرهنگ این مرز و بوم مبهم و پنهان است بی مهری های مسئولین و عدم توجه به این عنوان و مناسبت نیز دردناک می نماید.

روز بزرگداشت شهریار علیرغم مخالفت های اهالی فرهنگ و ادب کشور و تنها با اصرار یکی از نمایندگان وقت مجلس در مجلس شورای اسلامی مطرح و تصویب گردید.

واضح است که برای پاسداشت روزی با چنین عنوان بزرگی اکتفا کردن به چند همایش و کنفرانس پراکنده، بی نتیجه و ناچیز در چند شهر مختلف به هیچ شکلی قابل قبول و در خور روز شعر و ادب فارسی با چنین سابقه درخشان ادبی در جهان نخواهد بود.

به شهر ما درخشان شهریار است که با خورشید داند شرط بندی

به باغ طبعش از پیوند اصداد گل هندی دهد بوی هلندی